Region Stockholm

Kulturförvaltningen
Stockholms läns museum

Yttrande
2026-01-21

Diarienummer:
KN 2026/57

Handläggare:
Eleonor Åberg

Remiss av Samråd ny översiktsplan för Salems kommun 2060

Kulturnämnden har för Region Stockholms räkning fått i uppdrag att svara på remiss gällande förslag till ny översiktsplan för Salems kommun, *Översiktsplan Salems kommun 2060*. Med utgångspunkt i Kulturstrategi för Stockholmsregionen, antagen av fullmäktige i juni 2018 och en del av RUFS 2050, vill kulturförvaltningen övergripande peka på strategins fjärde insatsområde som lyfter användandet av kultur och kulturmiljöer som resurs i samhällsplaneringen. Insatsområdet pekar inte minst på behovet av att i högre grad integrera kultur och kulturmiljö med bebyggelseplanering och se områdena som en utvecklingspotential i samhällsplaneringen.

Övergripande pekar Kulturstrategi för Stockholmsregionen också på att länets kulturmiljöer bör ses som en resurs som skapar gemensam identitet och sammanhang för länets invånare och därför bör bevaras och utvecklas, samt att Stockholmsregionens besöksnäring kan gynnas om regionens olika kulturmiljöer utnyttjas på ett mer strategiskt sätt.

Kulturvärden, inklusive kulturhistoriska värden, är enligt PBL allmänna intressen och ska tas hänsyn till vid planläggning. Det är översiktsplanens uppgift att ge vägledning om hur den byggda miljön, inklusive kulturmiljön, ska användas, utvecklas och bevaras (PBL 3 kap, 2 §). Sedan 1 december 2026 ska översiktsplanen också ange särskilt värdefulla kulturmiljöer (PBL 3 kap 5 §).

Kulturnämnden anser övergripande att samhällsplaneringen är viktig för att både värna befintliga ytor för kultur- och fritidsverksamheter, men också för att reservera markanvändning för densamma i nya strategiska lägen. Därför ser nämnden positivt på de exempel som finns där dessa perspektiv inkluderats i kommunernas översiktsplaner.

Kulturmiljö i översiktsplan för Salems kommun 2060

Översiktsplan för Salems kommun 2060 är en i första hand digitalt framtagen produkt med tillhörande interaktiva kartor. Materialet finns dels som webbsidor på kommunens webbplats, dels som pdf:er www.salem.se/oversiktsplan2060 ÖP är indelad i tematiska områden där kulturmiljö finns som eget avsnitt under *Riksintressen och övriga allmänna intressen*.

Riksintresse för kulturmiljövården Bornsjön, som omfattar en stor del av kommunens yta, tas upp i eget avsnitt under riksintressen. Fram till 2021

Bilagor:

omfattades också Söderby sjukhus av riksintresse för kulturmiljövården, en status som upphävdes i anslutning till den översyn som då gjordes. Likväl finns även fortsättningsvis kulturvärden på platsen som behöver uppmärksammas i anslutning till planerade förändringar.

Under rubriken *Kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Salem* omnämns Salemsdalen, Rönninge stationssamhälle, Bergaholmsområdet samt byggnadsminnet Lundby parstuga. I kommunen finns också ett kommunalt kulturreservat, Nedre Söderby som omnämns under rubriken *Övriga områdesskydd*.

Det avsnitt som specifikt handlar om kulturmiljö är i sin nuvarande form väldigt kortfattat och hänvisar till att den delen kommer att utvecklas till granskningshandlingen. Det är positivt att planen i sin nuvarande form lyfter kulturmiljön som en resurs för både hållbar samhällsutveckling och attraktiv livsmiljö. Däremot saknas information om vilken typ av kunskapsunderlag kommunen har, eller avser ta fram, avseende kulturmiljö. Den punktlista som sammanfattar kommunens strategier i korthet i den tematiska delen om riksintressen och övriga allmänna intressen anger bland annat: *”Värna kommunens kulturmiljö och ta hänsyn till kulturvärden i detaljplanering och bygglov.”*

Utöver de områden som särskilt beskriver kulturmiljövärden förekommer också hänvisningar till kulturvärden under det tematiska området *Bostäder och bebyggelse* samt Grön- och blåstruktur och jordbruksmark. I avsnittet om bostäder beskrivs utredningsområden respektive utvecklingsområden. Här förekommer i några fall hänvisningar i ställningstaganden till hänsyn och anpassningar. Här kan det med fördel framgå tydligare att även utredningar avseende kulturmiljö kan behöva göras i de kommande arbetena. I den punktlista som sammanfattar kommunens strategier i korthet i avsnittet anges bland annat *”Vid detaljplaneläggning och bygglovshandläggning ska stor hänsyn tas till platsens landskapsbild, naturvärden, kulturvärden samt sociala värden”*. I de sammanfattande punkterna i den tematiska delen om grön och blåstruktur samt jordbruksmark omnämns inte kulturmiljö, något som bör övervägas till granskningshandlingen.

Sammanfattning

Salem kommuns förslag till översiktsplan i sin nuvarande form framhåller endast i viss mån kulturmiljövärden. Det är positivt att handlingen lyfter kulturmiljön som en resurs för både hållbar samhällsutveckling och attraktiv livsmiljö samt att kortfattade beskrivningar i flera fall görs avseende de historiska förhållandena som format kommunen och dess olika bebyggelsemiljöer. Utöver den utvecklade del om kulturmiljö som omnämns komma till granskningshandlingen kan kommunen med fördel också överväga

att komplettera underlaget i enlighet med de förslag som getts i yttrandet från Region Stockholms kulturnämnd avseende bland annat tillkommande strategipunkt i tematisk del om grön- blåstruktur och jordbruksmark samt förtydliganden avseende eventuella kulturmijlöutredningar. En framgångsfaktor i kommunalt kulturmiljöarbete är aktuella kunskapsunderlag samt antikvarisk kompetens.

Övrigt

I anslutning till detta yttrande vill vi också passa på att informera om att Region Stockholm genom Stockholms läns museum för närvarande arbetar med en översyn av de kulturhistoriskt intressanta miljöer som 1989 pekades ut av dåvarande Landstinget Stockholms läns regionplane- och trafikkontor i nära samverkan med länets kommuner. För Salems del innebär det att de tidigare utpekade miljöerna Bockholmssättra herrgård, Högantorps herrgård, centrala Rönninge samt Fiskaruddsvägen Rönninge utgår medan ett nytt område, Göta landsväg, tillkommer som regionalt intressant miljö i kommunen. Underlaget är ett vägledande kunskapsunderlag som finns tillgängligt på Regions Stockholms webb www.regionstockholm/kulturmiljo - Kulturmiljökarta över Stockholms län.